

Date: 11th February-2025

RESPUBLIKAMIZDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI

Xo'jamova Zarina G'ayratjon qizi

Norqulova Ra'no G'ulomjon qizi

Navoiy viloyati Zarafshon shahar 2-son politexnikumi

Ingliz tili fani o'qituvchilari

Annotatsiya: Bugun kunda yurtimiz hayotining barcha sohalari chuqur islohotlar maydoniga aylangan. Bu jarayonda ijtimoiy sohaning asosi hisoblangan ta'lim tizimidagi o'zgarishlar haqida to'liqlanib so'zlamalikning iloji yo'q. Mamlakatimizda so'nggi yillarda ta'lim tizimining barcha bosqichlarini zamonaviy talablar asosida tashkil etish bo'yicha amaliy ishlar hal qiluvchi bosqichga kirdi. Ushbu maqolada ta'lim tizimini rivojlantirish yo'lidagi yangi islohotlar, olib borilgan ishlar, qilinayotgan yangiliklar haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: siflat, rivojlanish, maktab, farmon, strategiya, bilim, kasb, olimpiada, bilim, ta'lim, islohot, qonun, prezident, mutaxassis, kadr, malaka.

Insoniyat rivojida innovatsion g'oyalarning ilmiy, ijtimoiy yo'nalishni o'zgartiruvchi kuchga egaligini ko'rish mumkin. Ular (innovatsion g'oyalar) inson fan faoliyatining ilmiy, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy kabi sohalarida shakllanadi.

Hozirgi davrda innovatsion g'oyalar bitta mutaxassislik fani asosida emas, balki fanlararo integratsion maydonda amalga oshiriladi. Fan innovatsion g'oyalarning manbai hisoblanadi. Bir tomondan, fan ularning ratsional tahlilini berib, nazariy bilimga aylantiradi. Ikkinchi tomondan ushbu yangiliklar, bilimlarning inson faoliyatining boshqa sohalarida qo'llanilishi (trantslyatsiya) ni ta'minlaydi.

Ma'lumki, mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga hissa qo'shadigan malakali mutaxassis kadrlar tayyorlash bevosita ta'lim tizimining rivojiga bog'liq bo'lib, bu borada mustaqil fikrlaydigan, ijodkor, tadbirkor, tashabbuskor shaxsni voyaga yetkazish bugungi kunda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda. Bu vazifalar respublikamiz Prezidentining qator farmon va qarorlarida o'z aksini topgan.

Mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida zamonaviy bilim va yangicha yondashuvlarga ehtiyoj mavjud. Shu bois, ta'lim sifatini oshirishda o'quv jarayonini davr talablariga mos holda tashkil etish, davlat ta'lim standarti va o'quv dasturlarini takomillashtirish, yangi avlod o'quv adabiyotlarini yaratish, zamonaviy innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalaridan foydalanish, mavjud muammolarni bartaraf qilish erangi istiqboldagi yutuqlarimiz kafolatidir.

Fan va texnika jadal sur'atlar bilan rivojlanayotgan bugungi kunda ko'plab ilmiy bilim, tushuncha va tasavvurlar hajmi keskin ortib boradi. Bu, bir tomondan, fan-texnikaning yangi sohalarini rivojlanishi tufayli uning differensiallashuvini ta'minlayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan, fanlar orasida integratsiya jarayoni vujudga keladi. Bunday sharoitda malakali pedagoglarga bo'lgan talab ortib, fanning fundamental asoslari, pedagogika va psixologiya metodlarini mukammal egallagan, kasbiy tayyorgarligi yuqori

Date: 11th February-2025

bo‘lgan hamda zamonaviy innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalarini amaliyotda qo‘llay oladigan ijodkor pedagoglarni tayyorlash talab etiladi.

Hozirgi vaqtda ta‘lim jarayonida pedagogik innovatsiyalardan foydalanish jahon taraqqiyotining global tendensiyasi hisoblanadi. Bu o‘z navbatida, mamlakatda modernizatsiya jarayonining tez sur‘atlarda rivojlanayotganligi sababli ayni davrda ta‘lim sohasiga yangiliklarni tizimli ravishda kiritishga alohida e‘tibor qaratishni taqozo etadi.

Mamlakatimizda izchillik bilan amalga oshirilayotgan ta‘lim sohasidagi islohotlar zamirida Vatanimizni yanada taraqqiy ettirish, yoshlarni har jihatdan barkamol shaxs etib voyaga yetkazish, sohalar uchun yuqori bilimga ega mutaxassislarni tayyorlashdek maqsadlar mujassamdir.

"Bilimlar iqtisodiyoti" atamasi iqtisodiy lug‘atda o‘n yil oldin paydo bo‘lishi tasodif emas. Bu zamonaviy ishchilarning yuqori malakali iqtisodiyotini rivojlantirishning muhim ahamiyatidan dalolat beradi, bunga yuqori sifatli ta‘limsiz erishib bo‘lmaydi. Zamonaviy dunyoda ta‘lim sifati iqtisodiyotning raqobatbardoshligining eng muhim omillaridan biriga aylangan. Shu bilan birga, ilmiy -texnik ta‘limning yangi innovatsion texnologiyalari dunyoda tobora ko‘proq joriy etilmoqda. O‘zbekistonda bunday ta‘lim texnologiyalariga o‘tish uchun old shartlar va sharoitlar yaratilmoqda.

Ta‘lim sohasini isloh qilish doirasida o‘qituvchilarni tayyorlash dasturlari qayta ko‘rib chiqildi va xalqaro standartlarga moslashtirildi, PISA, TIMSS va PIRLS kabi xalqaro tizimlar bilan hamkorlikda o‘quvchi-talabalarni baholash milliy tizimi modernizatsiya qilindi. 2020 yilda O‘zbekiston oliy ta‘lim sifati ta‘minlash bo‘yicha Yevropa assotsiatsiyasiga kuzatuvchi sifatida qo‘shildi.

“O‘zbekiston – 2030” strategiyasida ta‘lim tizimi islohotlari eng birinchi vazifa etib belgilangan. Shunga muvofiq, bu soha ham umumiy, ham ixtisoslashtirilgan tarzda rivojlantirilmoqda. Jumladan, yurtimizda Prezident, ijod, ixtisoslashgan maktablar faoliyat yuritmoqda. O‘tgan yillardagi tajriba va hayot talabidan kelib chiqib, ulardagi yo‘nalishlarni takomillashtirish nazarda tutilmoqda. Xususan, Mirzo Ulug‘bek nomidagi ixtisoslashtirilgan maktabda Myunxen texnika universiteti bilan hamkorlikda, tajriba tariqasida, muhandislik dasturlarini joriy qilish taklif etilmoqda. Bu dastur “Yangi O‘zbekiston” universiteti dasturi bilan integratsiya qilinadi.

Yuqori malakali pedagoglar imkoniyatlaridan keng foydalanish maqsadida Prezident ta‘lim muassasalari agentligi huzurida jamoatchilik asosida “Fan kengashlari” tuziladi. Bu kengashlar ta‘lim dasturlarini ishlab chiqish, baholash tizimini takomillashtirish, o‘qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishga jalb qilinadi.

Ta‘lim sifati oshirishda fan olimpiadalari muhim. So‘nggi yillarda g‘oliblarni munosib rag‘batlantirish tizimi joriy etilgani natijasida bilimga intilish kuchaydi. Talabgor o‘quvchilar, “katta beshlik” fan olimpiadalarida qo‘lga kiritilgan medallar avvalgiga nisbatan ikki baravar ko‘paydi. Mamlakatimizda Al-Farg‘oniy, Beruniy, Mendeleev nomidagi xalqaro olimpiadalar o‘tkazildi.

Bu ishlarni yangi bosqichga ko‘tarish maqsadida o‘quvchilarni fan olimpiadalariga tayyorlash markazi tashkil etish taklif qilinmoqda. Unga yetuk olimlar va xorijiy mutaxassislar jalb etiladi, o‘quvchilarning har biri rivojlanish dasturi orqali maqsadli

Date: 11th February-2025

tayyorlanadi. Ishtirokchilarning xalqaro olimpiadalardagi yakuniy natijalaridan kelib chiqib, terma jamoa yetakchisini rag'batlantirish tizimi yo'lga qo'yiladi. Barcha fan olimpiadalarini aks ettiradigan yagona olimpiadalar taqvimini va tayyorgarlik tizimi yaratiladi. Asosiy mashg'ulotlar bilan birga psixologik treninglar, boshqa jamoalar bilan qo'shma yig'inlar o'tkaziladi. O'quvchilar bilimni baholashning shaffof va xolis tizimi yaratiladi.

Hozirda bilimning bahosi turli maktablarda turlicha. Imtixon varaqalaridagi savollar darajasi ham har xil. Xalqaro testologiya talablariga ko'ra, hamma variantlardagi savollarning qiyinlik darajasi teng bo'lishi kerak. Shu bois davlat yakuniy attestatsiyasida, ya'ni maktabni bitirish imtihonlarida o'quvchilarning bilimni yagona nazorat materiallari asosida baholash taklif etilmoqda. Imtixon topshiriqlari yozma va amaliy shaklga o'tkaziladi, javoblarni maxsus platforma orqali tekshirish amaliyoti yo'lga qo'yiladi, savollar doimiy ravishda yangilanib boriladi. Yana bir muhim yangilik – maktabni bitirish imtihonlarida oliy ta'lim muassasasiga kirish sinovlariga mos fanni tanlash imkoniyati yaratiladi.

Ta'lim sifati, uning maqsad va vazifalarini, mazmunini, shakl, metod, texnologiya va vositalarini to'g'ri tanlash muhim. Har bir mashg'uloti ta'lim oluvchilarda o'quv-bilish kompetensiyalarini shakllantirishga, o'quv adabiyotlaridan kerakli axborotlarni mustaqil topishga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Mashg'ulot sifati o'qilayotgan, tahlil qilinayotgan mavzuga pedagogning mas'uliyat bilan yondashishi, uning mazmunini ta'lim oluvchilarga yetkazishga qaratilgan mahorati, mashg'ulotni bugungi kun talabi asosida tashkil etish va boshqarish uslubiy faoliyati bilan belgilanadi.

Bu vazifalarni amalga oshirish orqali malakali mutaxassislarni tayyorlashda xorij tajribalaridan samarali foydalanish, uning asosida o'quv mashg'ulotini tashkil etishga ta'lim muassasalarida yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish zarur. Chunki, o'quv mashg'uloti jarayoni pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni bo'lib, uni tashkil qilish va boshqarishga to'g'ri, innovatsion yondashuv ta'lim oluvchilarni bilim olishga, mustaqillikka, ijodkorlikka, tashabbuskorlikka, hamkorlikda ishlashga, kasbiy kompetensiyalarni chuqurlashtirish orqali ta'lim sifatiga e'tibor berishga jalb qiladi.

Ta'lim sifatini oshirishdagi mavjud kamchilik va muammolarni bartaraf etish, bu yo'ldagi maqsad va vazifalarni aniq belgilash, buning uchun jahonda tan olingan tajribalardan foydalanish, axborot texnologiyalarini pedagogik texnologiyalar bilan uyg'unlashgan holda qo'llash bo'lajak mutaxassis kadrlarning kasbiy tayyorgarlik sifatini yaxshilashga xizmat qiladi, bu jarayon samaradorligini oshiradi. Ta'lim maqsadlarini oydinlashtirish, o'qitish va o'zlashtirish jarayonlarida qo'llaniladigan turli texnologiya va usullardan foydalanish, mazmunga e'tiborni qaratish ta'lim muassasalari faoliyatini rivojlantirish va takomillashtirishga olib keladi.

Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, O'zbekistonning barcha ta'lim sohalarida islohotlarning yangi bosqichi mobaynida ularni zamonaviy xalqaro talablarga javob beradigan sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqish uchun jiddiy asoslar qo'yilgan.

Date: 11th February-2025

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi, PF-4947-sonli Farmoni. (O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2017 y., 6-son, 70-modda).
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 27 iyuldagi “Oliy ma‘lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ 3151-son Qarori. (O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to‘plami, 2017 y., 6-son, 70-modda).
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi “O‘zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta‘lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6108-son Farmoni. (Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 07.11.2020 y., 06/20/6108/1483-son).
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi “Ta‘lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-4884-son Qarori. (Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 07.11.2020 y., 07/20/4884/1484-son).
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 23 sentyabrdagi “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonun”. O‘RQ-637-son. (Qonun hujjatlari ma‘lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020 y., 03/20/637/1313-son).
6. D. Mustafayeva. Yangi O‘zbekistonda ta‘lim sifatini oshirish istiqbollari: olib borilgan islohotlar va yangiliklar. “Boshlang‘ich ta‘lim sifat va samaradorligini oshirish: strategiya, innovatsiya va ilg‘or tajribalar” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjumani. Buxoro 2021.
7. <https://gov.uz/uz>
8. <https://yuz.uz/uz>

